

نحوه تصویب و به کارگیری استانداردها با رویکرد به کارگیری استاندارد حسابداری ۳۵ مالیات بر درآمد (قسمت اول)

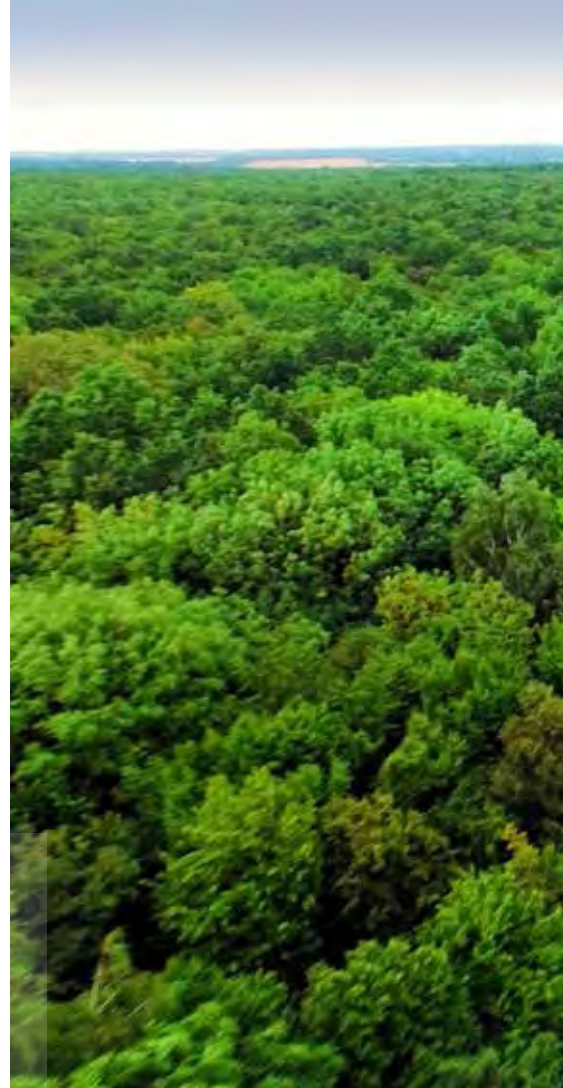
در کشور ما یا برای یک موضوع به این نتیجه می‌رسیم که استاندارد خودمان را داشته باشیم، که حتماً نیازمند بررسی‌های متعدد در صنعت مربوطه، چالش‌های پیش روی مان و ... خواهد بود و طی مراحل خاصی به یک استاندارد داخلی (محلی) مثل استاندارد ۲۹ ساخت املاک می‌رسیم یا اینکه مسیر دنیا را در پذیرش استانداردها و به کارگیری آن قبول می‌کنیم. اگر قرار است استانداردهای حسابداری بین‌المللی را بپذیریم باید حتماً مسیر طی شده در دنیا و مجامع حرفه‌ای برای رسیدن به یک استاندارد نیز مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد. متأسفانه در ایران مسیر و روند تدوین استاندارد در دنیا مورد بررسی و مطالعه قرار نمی‌گیرد یا کمتر مورد توجه

مقدمه:

پذیرش استاندارد و به کار بستن آن جزو مراحل مهم تدوین استانداردهای حسابداری محسوب می‌شود. خوب است تمام مراحل پذیرش و تدوین استاندارد در دنیا مورد مطالعه و بررسی قرار گیرد و سپس از این تجربه صورت گرفته در دنیا به نحو احسن استفاده شود تمامی استانداردهایی که در دنیا مخصوصاً در تدوین استانداردهای بین‌المللی به کار رفته است نتیجه زحمات، تلاش‌ها، تحقیق و تفحص‌های بسیاری بوده است و این استانداردها به سادگی به دست نیامده است و همان‌طور که ملاحظه می‌شود هر سال نیز ایرادات نگارشی، شکلی، مفهومی و ... آنها در حال اصلاح، به‌روزرسانی و شفافیت هستند.

محمود آل حبیب

توجه قرار گیرد.

در قضیه استاندارد ۳۵ مالیات بر درآمد، علت ماهوی پذیرش استانداردهای فوق آیا قبل از تدوین استاندارد فوق برای جامعه حرفه‌ای مورد توجه قرار گرفته است یا خیر؟ گزارش مطالعاتی صورت گرفته می‌تواند عملاً مسیری را که دنیا، کشورهای مختلف، نهادهای حرفه‌ای و ... چندین سال طی نموده‌اند را برای ما نشان دهد، بنابراین باید از این تجربه بسیار ارزشمند که تقریباً به صورت مجانی برای ما وجود دارد بهترین استفاده را کرد. (این یکی از اهداف پیاده‌سازی IFRS در تمامی دنیا است)

متأسفانه در کشور ما در پذیرش استاندارد مراحل آخر رسیدن به استاندارد مورد بررسی قرار می‌گیرد و بدون پایه‌سازی استانداردها تصویب می‌شوند و همین امر باعث شده است که افراد جامعه حسابداری کشور خود تمایل زیادی به به‌کارگیری استانداردها مخصوصاً استانداردهای جدید نداشته باشند یا هر کجا استاندارد قابل اجرا باشد آن قسمت انجام می‌شود و قسمت‌های خاص استانداردها یا قسمت‌هایی که برای ما غیرقابل فهم و گنگ است یا به‌کار بستن آن سخت است را کنار بگذاریم. (این موارد را می‌توان تقریباً در به‌کار بستن تمامی استانداردهای حسابداری مشاهده نمود) در حالی که دلایل اصلاحیه‌های IAS و IFRS شامل:

الف) افزایش شفافیت یک استاندارد؛ که معمولاً به منظور رفع ایرادات نگارشی یا ابهام متن استاندارد یا شکاف ایجاد شده در آن صورت

می‌پذیرد. یک استاندارد جدید تنها زمانی اثربخش است که به حوزه عمل نزدیک و همچنین عملیاتی باشد.

ب) اصلاح یک اشتباه کوچک، حل تعارضات، بررسی هرگونه قلم‌افتادگی؛ این اصلاح موجب معرفی یا تغییر اصول و رویه‌های موجود نمی‌شود.

مدل پذیرش و به‌کار بستن فعلی استانداردها در ایران مانند درس خواندن در شب امتحان صرفاً برای پاس کردن درس یا انجام کار برای رفع تکلیف می‌توان قلمداد کرد. بنابراین به‌کار بستن و به‌کارگیری تجربه ۲۰ درصد قسمت آخر فعالیت‌ها و کوشش‌های دنیا، عملاً جامعه حرفه‌ای را غنی نمی‌کند. این باعث عدم توجه مخاطبین و استفاده‌کنندگان حسابداری و حسابرسی کشور نیز می‌شود. حال بیاییم همین مسیر تشریح شده در بالا را برای استاندارد ۳۵ مالیات بر درآمد در نظر بگیریم. آیا آن وقت کسی می‌توانست بعد از پذیرش استاندارد بگوید این استاندارد در محیط ایران شدنی نیست و...؟! بنابراین یکی از دلایل شبهات گرفتن و نگرفتن (به‌کار بستن و به‌کار بستن) استانداردهای جاری در ایران این است که ما اول استاندارد را تصویب می‌کنیم و سپس می‌خواهیم نحوه به‌کارگیری و جانداختن و... را بررسی و اجرایی کنیم.

به جرأت می‌توان گفت استاندارد حسابداری مالیات بر درآمد یکی از بهترین و کامل‌ترین استانداردهای حسابداری در دنیا محسوب می‌شود که از نکات قابل توجه آن وجود تئوری‌های مالیاتی متعدد

قرار می‌گیرد، درحالی‌که این موضوع باید مورد بررسی دقیق‌تر قرار گرفته شود و در گزارشی جامع، سرلوحه تدوین استاندارد یا پذیرش استاندارد بین‌المللی قرار گیرد. پیشنهاد می‌شود حتماً سازمان حسابرسی برای تمامی استانداردها مورد فوق یعنی گزارش مطالعاتی نهادهای تدوین‌کننده استانداردهای بین‌المللی را قبل از پذیرش استانداردها به صورت مکتوب درآورد تا مسیر تدوین استاندارد با صورت مستندتر و کامل‌تر باشد و حتماً گزارش مطالعه فوق نیز برای عموم حسابداران و حسابرسان نیز انتشار یابد، چرا که علت ماهوی پذیرش استانداردها در وهله نخست باید برای اهل حرفه بالاخص افرادی که بیشتر درگیر این موضوعات هستند یا خواهند بود مورد

در آن، موارد خاص مالیات، مواد خاص جلوگیری از فرار مالیاتی، موارد خاص خوداظهاری مالیاتی، موارد خاص عدالت مالیاتی، موارد خاص جلوگیری از اخذ مالیات مضاعف، موارد خاص جلوگیری از تضییع حقوق دولت در اخذ مالیات، موارد خاص جلوگیری از ضایع شدن حقوق مؤدی، موارد خاص دادرسی مالیاتی و... است که متأسفانه از موضوعات مغفول مانده در ایران است. با خواندن این استاندارد و تئوری‌های زیربنایی آن می‌توان به خیلی از ایرادات قوانین مالیاتی کشورمان نیز پی برد که متأسفانه با اصلاحیه‌های متعدد و حتی بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌های مختلف نیز تاکنون اصلاح نشده است.

پذیرش یا عدم پذیرش:

اختلاف نظرات مختلفی در مورد پذیرش و نحوه به‌کارگیری یا عدم پذیرش استانداردهای فوق در ایران مطرح است. از طرفی گروهی اعتقاد دارند استاندارد فوق در ایران قابلیت پیاده‌سازی را ندارد چون موارد مطرح شده در این استاندارد در مبانی مالیاتی و سازمان مالیاتی ایران در نظر گرفته نشده است و عملاً شرکت‌ها را با چالشی احتمالی مواجه خواهد ساخت. کوچکترین تفاوت بین اظهارنامه مالیاتی و صورت‌های مالی، خطرات احتمالی قابل‌توجهی را برای شرکت خواهد داشت و انعکاس حساب‌هایی خاص همچون دارایی مالیات انتقالی و بدهی مالیاتی انتقالی و... با توجه به عدم آشنایی نظام مالیاتی ایران خطرات اخذ مالیات‌های مضاعف را برای شرکت‌ها به همراه خواهد داشت. همچنین حساسیت نظام رسیدگی مالیاتی ایران زیاد بوده است و از کاه، کوه به وجود می‌آید (چرا

عاقل کند کاری که باز آید پشیمانی!).

پس به‌نظر گروه فوق کلاً باید از استاندارد فوق صرف نظر کرد تا سازمان مالیاتی و سازمان حسابرسی به توافقی ۱۰۰ درصدی در این زمینه برسد. البته به نظر گروه اول، عدم داشتن دانش کافی توسط شرکت‌ها و حسابداران برای به‌کار بستن فنی این استاندارد نیز می‌تواند دلیل دیگری بر عدم استقبال از این استاندارد باشد.

از طرفی دیگر گروهی نیز اعتقاد دارند اگر استاندارد فوق به‌کار بسته شود، مشکلی ندارد و در تعارض با نظام مالیاتی و سیستم‌های کشور نیست و هیچ شرکت و سازمانی بابت به‌کار بستن این استاندارد در معرض خطر قرار نمی‌گیرد.

در واقع تئوریک و دانشگاهی دیدن موارد فوق توسط افرادی که هیچ‌گاه به‌عنوان یک حسابدار، مدیر مالی، مشاور مالی و... عهده‌دار وظایف فوق مخصوصاً وظایف حسابداری مالیاتی نبوده‌اند و عدم آشنایی آنها با چالش‌های نظام مالیاتی ایران با بیش از هزاران بخشنامه و دستورالعمل و... از موانع بزرگ عملیاتی شدن این استاندارد در ایران است.

مراحل تدوین استانداردهای بین‌المللی:

هیأت استانداردهای بین‌المللی ۶ گام را به شرح ذیل برای تدوین استانداردهای حسابداری پست سر می‌گذارد:

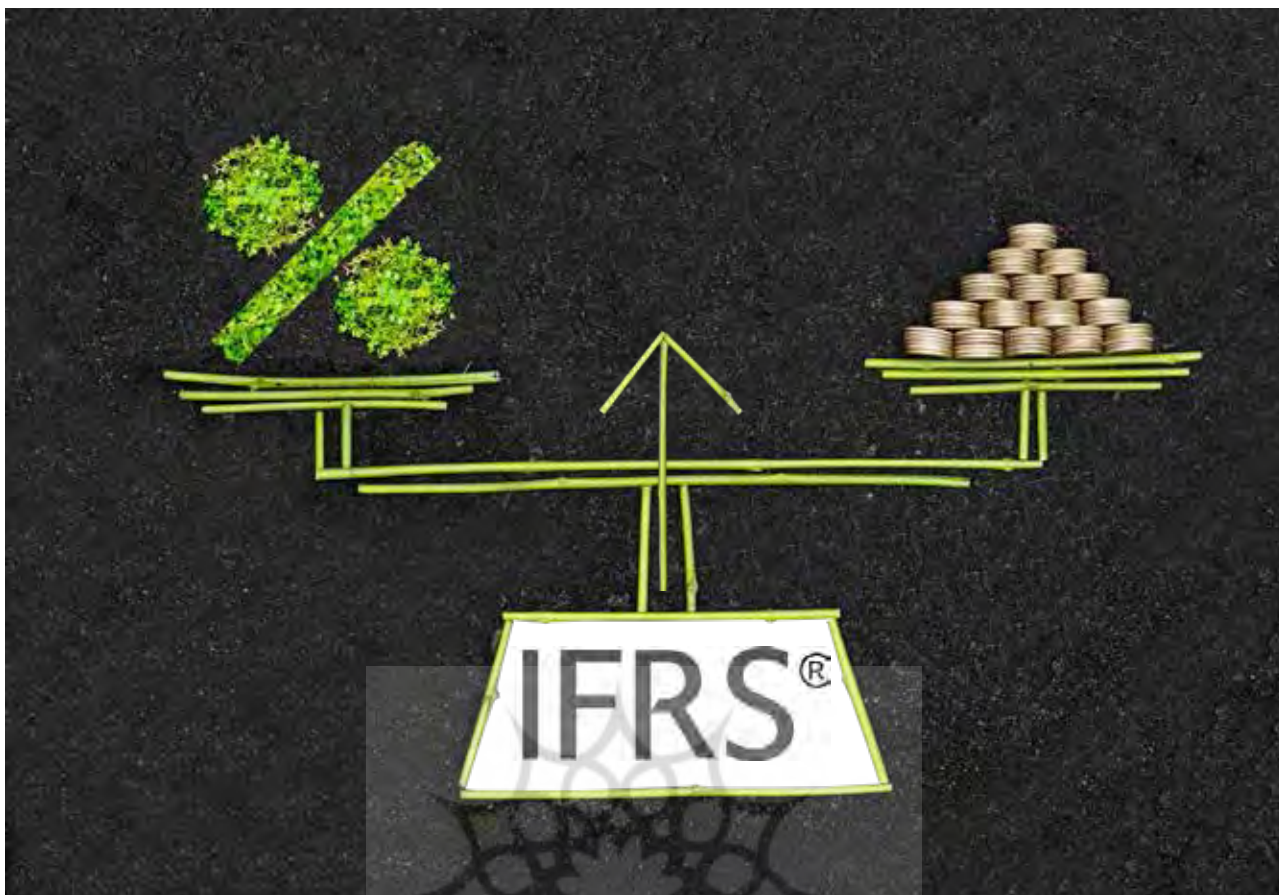
- ۱- مشخص کردن دستور کار
- ۲- برنامه‌ریزی پروژه
- ۳- تدوین و سپس انتشار پیش‌نویس اولیه نظرخواهی (مقالات مباحثه‌ای)
- ۴- تدوین و سپس انتشار پیش‌نویس

نهایی نظرخواهی (یادداشت‌نظرخواهی) ۵- تدوین و سپس انتشار استاندارد مربوطه ۶- برگزاری نشست با گروه‌های ذی‌نفع و سایر نهادهای استانداردگذار به منظور رفع چالش‌ها و موضوعات پیش‌بینی نشده

یکی از مراحل اصلی و مهم تدوین استاندارد که در مورد استاندارد ۳۵ مالیات بر درآمد کاملاً نقش ویژه‌ای خواهد داشت مرحله ۶ مراحل تدوین استانداردها یعنی تعامل با سایر سازمان‌ها و ارگان‌ها است که هیچ‌گونه گزارشی توسط سازمان حسابرسی در این موارد انتشار نیافته است و این عملاً یعنی عدم به‌کار بستن همه‌جانبه تمام موارد در استانداردهای بین‌المللی و مراحل تدوین آن.

حال خودمان را بگذاریم جای سازمان امور مالیاتی و فرض کنیم یک مدیر عالی رتبه سازمان امور مالیاتی هستید، فارغ‌التحصیل رشته حسابداری، حسابدار رسمی و... آیا به نظر شما وقت می‌کنیم در مورد استاندارد ۳۵ مالیات بر درآمد بررسی‌هایی انجام دهید و دستورالعمل‌هایی در این باره و موارد خاص آن صادر کنیم؟!

به وضعیت سازمان امور مالیاتی در سنوات اخیر که نگاهی بیاندازیم می‌توانیم به اصلاحیه قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۹۴/۰۴/۳۱ لازم‌الاجرا از ابتدای سال ۱۳۹۵، مطالعه و بررسی طرح جامع مالیاتی، بخشنامه‌های جدید ماده ۹۷ ق.م.م، دستورالعمل ماده ۲۱۹ نحوه رسیدگی‌های جدید مالیاتی (که به‌عنوان انقلاب مالیاتی از آن یاد می‌شود)، قانون

این استاندارد موارد مثبت بسیار قابل توجهی دارد که می‌تواند ما را در به‌کار بستن صحیح اصول حسابداری کمک کند. جامعه حرفه‌ای نیز باید تمام تلاش خود را به کار ببندد تا بتواند تا جایی که امکان دارد از موارد مثبت این استاندارد استفاده کند.

در بخش دوم مقاله فوق کیس‌ها و نمونه‌های متعددی از موارد قابل پیاده‌سازی استاندارد ۳۵ مالیات بردرآمد بررسی و راه‌حلهای پیاده‌سازی آن تشریح خواهد شد. ■

محمود آل حبیب: حسابدار رسمی، مدرس دانشگاه و مراکز آموزشی حرفه‌ای

استاندارد فوق شود.

اگر هم سازمان امور مالیاتی زمان بررسی موارد قابل ذکر در باب مشکلات و هماهنگی‌های لازم برای رفع و دغدغه جامعه حسابداری کشور (که عملاً تمامی شرکت‌ها و سازمان‌ها است) را دارد که دستورالعمل‌های لازم را تدوین کند به‌اندازه و قدرت دستورالعمل ماده ۲۱۹ ق.م.ت.ا این استاندارد به‌صورت کامل و بدون دغدغه گروه اول پیاده‌سازی و اجرا شود، این یک نوع انقلاب مالیاتی و پیاده‌سازی عدالت مالیاتی در کشور است. حال چه کنیم:

با همه دغدغه‌ها و چالش‌ها و اشتباهات،

صندوق‌های فروشگاهی، دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های تراکنش‌های بانکی و رسیدگی‌های آنها، بالغ بر ۲۰ بخشنامه خاص در هر سال، قانون دائمی مالیات بر ارزش افزوده و ... اشاره کرد.

آیا به نظر شما این مدیر سازمان امور مالیاتی در سال‌های اخیر وقت دیگری را برای بررسی استاندارد ۳۵ مالیات بر درآمد و نحوه به‌کارگیری و تعاملات لازم با جامعه حرفه‌ای کشور داشته است؟ اگر داشته است از خود استاندارد ۳۵ مالیات بر درآمد می‌توان لایحه‌ای را تنظیم و تحویل دولت‌مردان و قانون‌گذاران کنیم تا سازمان امور مالیاتی را ملزم به پذیرش ۱۰۰ درصدی و بدون کم و کاست از